

• משהו לנפש •

פנינה מפרשת השבוע

פרשת שופטים חובה או זכות?

בסיומה של פרשת השבוע אנו לומדים את אחת ההוראות הקשות והמעוררות ביותר. פרשת 'עגלה ערופה. הפרשה מתייחסת לסיטואציה בה נמצאת גופה של אדם במרחק-מה מהעיר ולא נודע מה גרם לא למות. מוות כזה אינו עובר בשיויון נפש. זקני העיר מצווים לרדת אל מעין קרוב להכריז בקול גדול: ידינו לא שפכו את הדם הזה. אנו, זקני העיר, לא רצחנו את האדם הזה. אנו לא שפכנו את דמו ועינינו לא ראו.

השאלה, מתבקשת. ההצהרה של זקני העיר על כך שלא הם הרוצחים, מעידה כי הם החשודים במעשה. הציווי שלהם ללכת ולנקות את שמים מעידה כי באופן טבעי האחריות על המוות המסתורי מונחת על כפתי זקני וחושבי העיר. מדוע? כיצד ניתן לקשור בין תלמידי החכמים הללו למוות העצוב של האלמוני?

חכמים עמדו על שאלה זו. כך מבאר רש"י בשמם: **וכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם? אלא לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות ובלא לוייה.** אין ספק שהכוונה אינה לחשד ברצח במובן הפשוט של המילה. אך ייתכן שההלך המנוח עבר בעיר ויצא ממנה בלא שאיש מבני העיר דאג לו למזון ולליווי. ייתכן שהאדם הבודד הסתובב כאן, בין התושבים, ואיש לא סייע לו בדרכו. אם כך היה, הרי שזקני העיר אחראים על מותו. העובדה שאדם יוצא בלי תמיכה, בלי אוכל ובלי שמישהו דואג ללוות אותו, מרפה את ידיו ומונעת ממנו את האפשרות להתמודד עם קשיי ואתגרי הדרך.

לו היו שואלים אותנו מה מיד האחריות של אדם שלא נתן לחם להלך זה, מן הסתם שלא היינו מייחסים לו אחריות כלשהי. הוא אמנם לא עשה מעשה טוב, אבל האם ניתן לטעון שלפיו שעשה רע?

התורה מלמדת אותנו כי עשיית הטוב אינה רק זכות, היא חובה. אדם שיכול היה לעשות טוב ולא עשה טוב נחשב אחראי במידת-מה על המוות של ההלך. לו זקני העיר מגלים שאכן פטרו את האורח ללא מזון וליווי, הרי שאין הם יכולים להצהיר 'ידינו לא שפכו את הדם'. זו אמירה מחייבת מאוד, אך גם מרוממת. אנו מצווים להיות שגרירים של טוב, לדאוג לעשות טוב לכמה שיותר אנשים ולוודא שאיש סביבנו לא מרגיש בודד, ללא מזון או ליווי.

המסר הזה נכון במובן הגשמי, אך הוא נכון מאוד גם במישור הרוחני.

כאשר הרב ישראל סלנטר זצ"ל שמע על מה שמכונה 'אפקט הפרפר' בו משק כנפי פרפר עשוי ליצור שינויים קטנים באטמוספירה שבסופו של דבר יגרמו להופעת סופת טורנדו, הוא הסביר שתופעה זו היתה ידועה זה מכבר בעולם הרוחני. כאשר אדם מקיים מצווה, ההשפעה הסביבתית שלו אינסופית. עוד ועוד אנשים ונשים מתרוממים ומתחזקים כתוצאה מהשינוי באטמוספירה, אטמוספירה שהפכה נקיה ומרוממת יותר.

משימת חיינו היא לדאוג לרוחניות האישית שלנו, זו המשפיעה על העולם כולו ובד בבד לדאוג לגשמיות של הסובבים אותנו, גשמיות שתיתן להם כח להתמודד עם אתגרי החיים. וזו הדרך. לאחרים אנו מתחילים עם דאגה גשמית ולעצמנו אנו דואגים דאגה רוחנית.

בתפילת שמונה עשרה אנו פותחים בברכת 'השיבנו'. בברכה זו אנו מבקשים לשוב אל אלוקים ולחזור בתשובה שלמה מלפניו. לאחר ברכת 'השיבנו' אנו פונים ומבקשים גם על הבריאות – רפאנו ה' ונרפא. לעומת סדר זה, כאשר אנו מתפללים על אחרים, ב'מי שברך' אותו אנו עורכים לפני תפילת המוסף, אנו אומרים 'הקב"ה... ירפא לכל גופם ויסלח לכל עוונם'. מתחילים ברפואה ואז ממשיכים לתפילה למחילת העוונות. כי כאמור, כאשר אנו מתייחסים לעצמנו, חשבון הנפש והדגש העקרי צריך להיות העניין הרוחני והבניה האישית המרוממת. אך כאשר אנו מתייחסים לאחרים הדרך הנכונה היא לפתוח בדאגה לבריאות ולרווחה הגשמית שלהם.

בימים אלו אנו עסוקים בחשבון נפש ובלמידה פנימית ואישית. זו ההזדמנות שלנו להבין את האחריות המוטלת על כתפנו, את המשימה הגדולה הניצבת לפתחנו כאשר אנו מתחזקים ומרוממים את כל העולם כולו איתנו, ואת החובה והזכות של כל אחד מאיתנו להיות מגדלור של טוב, אכפתיות ונתינה.

**שבת שלום!
אליהו אילני**